

מהו גיליון מידע על סיכונים תעסוקתיים?

גיליון מידע זה הוא אחד מתוך סדרה של גיליונות מידע בין-לאומיים, המתייחסים לסיכונים תעסוקתיים במקצועות שונים. הוא מיועד לכל אלה הקשורים מקצועית בשמירת הבטיחות והבריאות בעבודה: רופאים ואחיות תעסוקתיים, גיהותנים, מזוני וקציני בטיחות, מפקחי עבודה, נציגי עובדים ועובדים מיומנים אחרים.

גיליון מידע זה מפרט, בסדר תקני מוגדר, את הסיכונים השונים אשר מפקח בניה עלול להיות חשוף אליהם במהלך עבודתו הרגילה. גיליון מידע זה אינו מיועד לספק עצות, אלא מהווה מקור מידע בלבד. הידע על אודות הגורם לפגיעות ולמחלות תעסוקתיות מאפשר לתכנן וליישם אמצעי מגן מתאימים נגד סיכונים אלה.

גיליון מידע זה מכיל ארבעה עמודים

בעמוד הראשון מצוי מידע על הסיכונים המשמעותיים ביותר לגבי עבודתו של שוטר.

העמודים 2 ו-3 מכילים מידע מפורט ושיטתי יותר בנוגע לסוגי הסיכונים השונים, לעתים יחד עם הצעות לגבי אופן מניעתם (הם מסומנים כ-1 וכו', וההסבר להם ניתן בסוף עמוד 3).

עמוד 4 מיועד עבור מידע ספציפי, שהוא בעל ערך במיוחד עבור מומחים בתחום הבטיחות והגיהות, וכולל את תיאור המקצוע, פירוט המסלול של העובד, הערות, מראי מקום, וכדומה.

מיהו שוטר?

עובד שעיקר תפקידו להגן על הציבור, כולל הגנה בפני פשיעה, שמירת הסדר הציבורי, אכיפת תקנות התעבורה ותקנות אחרות, מניעת שימוש לרעה באלכוהול וסמים, מניעת התפרעויות ומהומות שכונתיות או ספורטיביות/תחרותיות, בקרת השימוש בכלי ירייה, אכיפת החוקים והתקנות וביצוע חקירות כפי שמתחייב ע"פ חוק ונדרש על ידי רשות רלוונטית, לאומית או מקומית.

מהם הסיכונים העיקריים בעיסוק זה?

- סיכון גבוה של תקיפה, פגיעה או רצח, הנגרמים על ידי פושעים, מתפרעים ואנשים אחרים שהתנהגותם נוגדת את החוק ואת המוסכמות החברתיות. הם יכולים גם להיפגע על ידי "אש ידידותית".
- שוטרים רבים מעורבים בתאונות הקשורות באופי עבודתם - תאונות דרכים; נפילות ומעידות תוך כדי מרדף, פעילות הצלה, שמירת הסדר באירועים ציבוריים וכד'.
- השוטרים נמצאים דרך קבע בתחושה של סיכון פיזי ועובדים במשך שעות מרובות, בלתי סדירות ובלתי צפויות, כשהם חשופים להיכסים בלתי נעימים של החיים; תנאים אלה גורמים לעתים קרובות ללחצים נפשיים ולבעיות אישיות ומשפחתיות.
- אצל השוטרים מתפתחות לעתים קרובות בעיות בריאותיות כתוצאה מהמציאותם במשך פרקי זמן ממושכים בחוץ, כשהם חשופים לשמש ולמזג אוויר שאינו נוח.
- שוטרים נמצאים לעתים במגע פיזי בלתי נמנע עם אנשים הלוקים במחלות מידבקות, מה שמהווה סיכון בריאותי.

נכתב ונערך על ידי צוות מומחים בראשותו של פרופ' א. דונגי, בהתאם להנחיות ארגון העבודה הבין-לאומי

סיכונים תעסוקתיים

סיכוני תאונות

1

קיים סיכוי גבוה לתאונות במצבי חירום כשהשוטר מגיב לאירוע, ובייחוד כשהוא משתלב בפעילויות עזרה ראשונה, נהיגה ברכב משטרה, דיכוי מהומות או שמירה על הסדר הציבורי.

נפילות, החלקות ומעידות בזמן טיפוס וירידה מגגות או בזמן מרדף אחר חשודים בביצוע פשע.

פציעות הנגרמות על ידי סכין או כלי אחר (מוט מתכת, אלה, וכו'), כתוצאה מתקיפה של אנשים שעמם בא השוטר במגע במהלך תפקידיו (חשודים, עבריינים וסייעניהם).

פציעות הנגרמות על ידי ירי מכון (ע"י פושעים), ירי אקראי או ירי בלתי זהיר של אנשים אחרים (כולל ירי "דידוטי").

פציעה "עצמית", הנגרמת תוך כדי ניקוי כלי ירייה, פליטת כדור, הטענת מחסנית וכו'.

תאונות דרכים (במיוחד לאחר שעות נהיגה מרובות ומעיפות ואצל שוטרי סויר).

תאונת רכב או אופנוע בזמן מרדף אחר כלי רכב של עבריינים או בזמן נהיגה מהירה, בתגובה לאזעקת חירום.

סיכונים פיזיקליים

2

חשיפה לגורמים סביבתיים שונים, כגון טמפרטורות גבוהות או נמוכות, גשם, רוח, שלג, שמש, שכתוצאה מכך נגרמות מחלות אקוטיות (הצטננות, מכת חום, התייבשות וכו') או כרוניות (ראומטיזם וכו').

חשיפה למפלסי רעש גבוהים שמקורם צופר החירום או מטווחים.

סיכונים כימיים

חשיפה לעופרת בזמן הכוננת תנועה בצמתים עמוסים, בעת הפעילות במטווח או בעבודה הקשורה בנסילת טביעות אצבע [ראה הערה 1].

חשיפה לרמות גבוהות של פחמן חד-חמצני וגזי פליטה אחרים מכלי רכב - בזמן הכוננת תנועת כלי הרכב העירונית.

סיכונים ביולוגיים

3

סיכון לחלות במחלה מידבקת (איידס, דלקת כבד זיהומית, וכד') כתוצאה מהידקרות במזרק, נשיכה של אדם או חיה (כלבת) או מגע קרוב עם אנשים חולים ונגועים (המשתייכים לקבוצות סיכון גבוה).

אינפקציה, הנגרמת על ידי חרקים או מכרסמים, כתוצאה מכניסה לאתרים מזוהמים או מוזנחים (בייחוד מרתפים או עליות גג, שבהם מקננים חרקים, נברנים וציפורים) למטרות חקירה, חיפוש, תצפית וכו'.

בעיות ארגונומיות, פסיכולוגיות וחברתיות

4

פרקי הזמן הארוכים שהשוטר נמצא בתוך מכונית השיטור עלולים במשך הזמן לגרום לו להפרעות שריר-שלד (ובייחוד לכאבי גב תחתון). הפרעות טראומטיות מצטברות בקצות הרגליים, כגון רגל שטוחה, עקב ריבוי ההליכה ברגל למטרות שיטור.

הפרעת מעמס פוסט טראומטית (PTSD), בסבירות גבוהה, כאשר האירוע שבו היה השוטר מעורב הסתיים בפגיעה חמורה או במוות של אחד המעורבים באירוע (מה שמביא לחקירה משטרתית, העלולה לגרום להבאה לדין ולעונשים, כמו פיטורים מהשירות ומאסר).

5

חשיפה לגורמי לחץ פסיכולוגיים שונים (הפרעות הקשורות בלחצים כאלה יכולות להופיע בצורה של בעיות התנהגות, משפחה או נישואים, או לעתים בצורה של בעיות שכרות או שימוש בסמים).

6

בעיות אישיות או משפחתיות, הנגרמות על ידי העבודה במשמרות, שעות העבודה הבלתי רגילות (כולל לילות), הימצאות תמידית בכוננות (גם בשעות שלאחר העבודה), יחסים עם עמיתים לעבודה ועם הממונים בתוך מערכת היררכית, המאפיינת את המשטרה ואת כוחות אכיפת החוק, וגורמים פסיכו סוציאליים נוספים [ראה הערה 2].

פחד מרדיפה "לאחר מעשה" עבור פעילויות שנדמה היה בבירור שהן הכרחיות תוך כדי האירוע, אולם מאוחר יותר, לאחר ששיא הלחץ כבר עבר, לא הוגדרו ככאלה (בייחוד על ידי אחרים) [ראה הערה 3].

עבודות הניירת, בניגוד לעבודה הפעילה של אכיפת החוק, הופכות להיות, לעתים קרובות, לגורם מלחיץ משמעותי ולתחלואת יתר [ראה הערה 4].

רשימת דרכי המינעה

- 1 כאשר השוטר בתפקיד, עליו ללבוש את ציוד המגן האישי שסופק לו עבור המשימה המוגדרת, כגון אפוד מגן בפני כדורים
- 2 יש להשתמש בציוד נאות להגנת השמיעה בעת ההימצאות במטווח.
- 3 בזמן ביצוע פעילויות הצלה, או כשנמצאים בסמיכות למכורים לסמים, יש לנקוט אמצעי זהירות מפני מגע עם נוזלי גוף; יש להיזהר מחשיפת פצעי חתך או פצעי עור פתוחים אחרים לנוזלי גוף ויש להימנע מלהזדהם בגורמי מחלות מידבקות, כגון איידס, דלקת כבד זיהומית ועוד.
- 4 יש ללמוד להשתמש בתרגילי הרפיה ולבצע אותם בפרקי זמן של תקופות המתנה ממושכות.
- 5 יש להיעזר ביעוץ תעסוקתי או פסיכולוגי, כאשר מתגלים לחצים הנובעים מהעבודה או משחיקה.
- 6 יש לבחור בתוכנית משמרות, אשר יהיה לה האפקט מזיק באופן מינימלי לבריאותו של העובד, משפחתו וחיי. חשוב להתייעץ עם עובדים אחרים, כולל מומחים בתכנון משמרות.

מידע מקצועי נוסף

שמות נרדפים (חליפיים)

איש משטרה.

הגדרה או תיאור העיסוק

מגן על הציבור מפני בריונות, תקיפה ושווד. משתלט על עצירים, כשפאשרי, ומעביר אותם לכלא או למתקן מעצר אחר. עוסק בבקרת תנועתם של כלי רכב ובהוצאת דוחות (זימון למשפט או לברירת קנס) על עבירות תנועה. מפזר התקהלויות המונית שאינן ניתנות לשליטה. מושיט עזרה ראשונה לנפגעי תאונה, במידה שאין במקום התאונה בעל מקצוע מוסמך (רופא, אחות, פראמדיק). מוגש צווי חיפוש ופקודות מעצר ומבצע מאסרים. מסדיר ביצוע בדיקות של צילומי רנטגן רפואיים ודנטליים, טביעות אצבעות ומידע אחר, כדי לזהות גוויות המוחזקות בחדר מתים. מעיד בבתי משפט כדי להציג מידע הנוגע למקרים שבנדון. שומר על אסירים המוחזקים בבתי סוהר, בתחנות משטרה או בחדרי מעצר בהמתנה לשימוע. מבצע חיפוש על גופם של העצירים לגילוי נשק, מוצרים מוברחים, סמים ופריטים מזיקים אחרים. יכול לחקור את העבריינים ואת הסיבות למאסרם ולהביא את המלצותיו בנדון בפני שופט השלום. יכול להשתלב בשמירה על אח"מים, בחקירות ובפעילויות בילוש. בהתאם למקובל במרבית הסמכויות השיפוטיות, מצופים השוטרים להפעיל את סמכויותיהם בהתאם לצורך, בין אם מדובר בשעות העבודה ובין אם לא [מעובד לפי OSM ולפי ההגדרות המופיעות ב-OCCUPATIONAL OUTLOOK HANDBOOK].

תעסוקות דומות וספציפיות

סוהר, עובד שירות בתי הסוהר; שוטר - משמר אזרחי/ארגוני מתנדבים/ משמר הגבול; פקח עירוני; שוטר ביחידה ספציפית, כולל אבדות ומציאות, ארגון וניהול, בילוש, בעלי חיים (כלבי גישוש, סוסים), הדרכה והוראה, הוצאה לפועל, זיהוי ורשומות, זיהוי פלילי (מז"פ), חקירות (פשעים, "צווארון לבן", חקירות בין-לאומיות וחקירות פנים, התאבדויות), טביעות אצבע, יחסי ציבור; עבודות מחשוב וסייבר, משטרת תנועה, סדנת רכב, סיור ופיקוח (רגלי, רכוב, ממונע), פיזור הפגנות, פיקוח תנועה, תביעות משפטיות, תחבורה, תלונות הציבור - טיפול והערכה, וכו'.

מטלות

אימון; ארגון וניהול; בדיקה (חשודים, מסמכים, רישונויות); בילוש; ביצוע (חיפוש, מעצר); בקרת והכוונת תנועה; גילוי (סמים, נשק, הברחות); דיווח; הגנה (על הציבור); הדרכה והוראה; הוצאת דוחות; הוצאה לפועל; הכוונה (תנועה), המלצה; העברה (עצירים); הערכה (תלונות, עדויות); הפעלת מערכות מחשוב, השתלטות על עבריינים; זיהוי; חיפוש; חקירה; טיפול (תלונות, פניות ציבור, אזעקות חירום); ייעוץ; ירי; כבילה (עצירים); כליאה; כתיבה (דוחות, רשומות); ליווי (עצירים, אח"מים וכו'); מסירה (מסמכים, עדויות); מעצר; מעקב; מתן עדות; נהיגה; נטילה (טביעות אצבע, עדויות); סיוע ועזרה (לכלל הציבור, לגופים שונים, עזרה ראשונה); סיור; פיזור (הפגנות, התקהלויות וכו'); פיקוח; רדיפה (אחר עבריינים); שמירה.

ציוד עיקרי הנמצא בשימוש

כלי נשק (כולל נשק אישי); כלי רכב מסוגים שונים (בעיקר מכוניות ואופנועים); מחשבים; ציוד מגן אישי (אפודי מגן, קסדות, מגנים); ציוד לכבילה, ריסון, ובקרת מהומות (כולל אזיקים, אלות, רימוני עשן וגז מדמיע, מטולי רימונים, גדרות נידרות); ציוד תקשורת.

מקומות עבודה שבהם העיסוק שכיח

רשויות חוק מנהליות ברמות שונות - ממלכתית, עירונית (עדיין לא בישראל), צה"לית (שיטור יחידתי, מצ"ח) וכו'.

הערות

1. מדריכי ירי במטווחים חייבים לבצע בדיקות דם ושתן, באופן תקופתי, לגילוי עופרת.
2. התייחסות הציבור למקצוע השוטר רחוקה בדרך כלל מלהיות אובייקטיבית: יחס זה יכול לנוע בין כבוד והערכה לבין בוז ושנאה, בהתאם למודעות החברתית ונוהלי שמירת החוק של האזרח או של קבוצות מסוימות. שונות רגשית זו, שלעיתים קרובות היא בלתי חזויה, גורמת להתפתחות חרדה ורגשות אישיים דומים בקרב עובדי המשטרה.
3. מחשבות שניות כאלו עלולות להביא לידי כך שידמה שאין או לא היה צורך בביצוע הפעילות הדרושה (בייחוד לגבי אנשים אחרים ובמועד מאוחר יותר, כאשר הלחץ כבר נעלם), ותוצאה מאוחרת יותר של הפעילות הנ"ל עלולה להיות הורדה בדרגה, השעיה (זמנית או ממושכת), או אף לאובדן פנסיה של השוטר.
4. שוטרים נמצאים בסיכון גבוה, של 200% לעומת כלל האוכלוסייה, לחלות במחלה קרדיו-וסקולרית, כולל התקף לב ושבץ.

מראי מקום

1. DOT-Dictionary of Occupational Titles with O*NET Definitions, 5th Ed., Claitor's Publ. Division, 2003
2. ILO Encyclopaedia of Occupational Health and Safety, 4th Ed., ILO, Geneva, Vol. 3, pp. 95.9 - 95.12.
3. Occupational Outlook Handbook, U.S. Dept. of Labor, 1996-1997 Ed., pp. 303 - 306.
4. Environmental and Occupational Medicine, by William N. Rom (Ed.), Little, Brown & Co., 1992, p. 729
5. ISCO-88 International Standard Classification of Occupations, ILO, Geneva, 1991

